

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

Agricola, (Eica), Agricola, (Hunedoara), Agricola, (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Astra, Auraria, Aurora, (Baia-mare), Arigeana, Bănățana, Banca Poporală, (Caransebeș), Banca Poporală, (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.), Beregsana, Berzoria, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire, (Bicaz), Cassa de păstrare, (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune), (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Comuna, Concordia, (T-Uzdin), Cordiana, Coroana, (Bistrița), Coroana, (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia, (Cohalm), Economul, Făgețana, Fortuna, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănișterul, Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit, (Veștem), Institut de credit, (Mehadia), Institut de credit, (Gavoșdia), Isrorul, (Sângeorgiu), Isrorul, (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana, (Corniareta), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoiul, Nera, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul, (Cacova), Plugarul, (Săcădate), Poporul, (Lugoș), Poporul, (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Racoșana, Reuniunea de împrumut și păstrare, (Ilva-mare), Rîureana (Cap. Mânăstir), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana, (Caransebeș), Sebeșana, (Sebeșul-săsesc), Selăgeana, Sentinela, Șercățiană, Silvania, Șoimușana, Someșana, Speranța, (Hosman), Steaua, Târnăveana, Tibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul, (Sânămărtin), Vulturul, (Tâșnad), Zărândeana, Zlătneana.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

O bancă românească în America.

De cât nenoroc mai are parte și bietul țaran al nostru! Acasă asudă toată ziua ca să câștige pâinea pe sama familiei și un pumn de nutreț pentru vitișoare — dacă are unde — dacă nu închină casă, închină masă și pleacă în lume. Nu cu plăcere se desparte de ai săi, dar trebuie să plece.

Și ce bine eră totuși când săteanul nostru nu știa merge aiurea decât în țară. Nu era departe, nu spesa mult cu drumul și după câte un an de zile se întorcea cu câteva sutușoare de lei, și el tot om sdravăn și muncitor bun, ca și înainte de plecare. Astăzi — durere — nu numai cei lipsiți, dar și cei ce ar putea trăi și acasă, înpinși de dorul banului pornesc la America.

Drumu'i lung, spese multe, adeseori datorii împrunuate cu călătoria. Ajunși acolo, adeseori se bolnăvesc mai înainte de a câștiga vre un ban, sau că multă vreme stau fără lucru. De acasă cer bani, cer dare, cer aruncuri, cer interese după banii împrumutați și cer ai casei pentru susținere și îmbrăcăminte, căci în urma lor rămân toate baltă, plugul ruginește, carul se dogește, ogorul înțelenește, și livezile se umplu de cicori și alte burueni. Ar trimete bucuroși dar nu e de unde și sunt multumiți dacă cineva le dă de mâncare pe așteptate.

Dar să nu luăm partea cea mai rea. Să zicem că țaranul nostru îndată ce pășește pe pământul Americii capătă lucru cu plată bună. La două săptămâni sau la o lună își ia cea dintâiu plată, apoi a doua a treia etc. Ce face el? Ar trimite bucuroși bani acasă, dar cum și prin cine? Întrebă pe unul, întrebă pe altul, și orice i s'ar spune, dă din cap neincrezător.

La bancă să'i depue?, când se gândește la una ca asta își perde și mai mult curajul, și-și zice: dacă ar fi Albina, ori banca din satul nostru, prea bucuros, dar cu Anglezii eștia cine să se împreune“.

Nu are deci ce face. Ii mototolește în năframă, îi așază frumos în fundul cufărului-ciuruit încă de pe vapor, îi caută în fiecare dimineată și sară, până ce se trezește odată fără ei. Atunci apoi, injură, plânge, se trudește, și scrie la nevastă ca să plătească o slujbă la preotul din sat, sau dacă e de pe Olt, să meargă la „pateri” în Făgăraș, și să omoare pe cel ce a cotezat să-i fure banii.

Altă dată e mai cu noroc. Atâta tot umblă, atâta tot stiricește până ce învață a umplea un „money order” — mandat postal. Se arată priceput. Adresează banii pe numele nevastii sau la o bancă, predă banii oficiului postal, și apoi pornește cătră casă în nădejde, că toate sunt în cea mai bună rânduială. Dar trece o lună două și mai multe, și banii nu mai sosesc la destinațiune, fie că vre-un oficiant i-a pus la ghiață — cazurile din Sas-Șebeș — fie-că adresa a fost incorectă. Trebuie reclamați. Dar cum? El nu vorbește englezește. Aleargă la jupanul Șloim ori Itig, îi plătește 10—15 dollari și după o jumătate de an iacă banii iar de unde au plecat, dar numai aproape jumătate.

Dar țaranului nostru foarte adeseori îi merge și mai prost. Pe când se frământă că ce să facă cu banii străși cu multă trudă i-se imbie din partea unor agenți reclame ca această: „N. N. prima bancă românească în Statele Unite cu garanție de 125 mii de coroane; primește depuneri și trimite bani acasă, prompt și sigur, cu prețurile cele mai eștine. „Român la Român”. Și o reclamă jidovească de felul acesta pentru ei e soare de primăvară.

Iși depune banii acolo. Jidanul îl mai cinstește și cu o bere, ca mâne să-i aducă noi clienți și așa astăzi unul, mâne altul, ba mai merg și niște Slovaci și niște Ruși, până când se adună 20—30 mii depuneri, și tot atâtea trimeteri. În o bună dimineață apoi ușile băncii cu garanția de 125 mii coroane — nu se mai deschid și poliția ține straje... A fugit bancherul, a fugit bancherul!! trece ca fulgerul dela un cap al orașului până la celalalt. Românii își lasă lucru și aleargă nebunește după bani, dar în loc de bani află pe polițistul, care-i amenință cu băta și cu revolverul. Ce să mai facă? Se strâng în cărciumă și între paharele de bere se mângăie unii pe alții cu: ce să faci așa a fost să fie. Va mai da Dumnezeu alții, numai roatele fabricii să nu stee.

II.

Între astfel de împrejurii, nu e mirare dacă banca „Românul” din Cleveland O., înființată cu câțiva ani mai înainte prin părintele Epaminonda Lucaciu și Barbul, a fost salutată de toată muncitorimea română din America, care la început se adresa la ea în toate afacerile și cu toată încrederea. Dar așa suntem noi. Totdeauna nemulțămiiți cu ce avem și cu ce câștigăm. Părintele Dr. Epaminonda Lucaciu pentru un mai bun „bussines” în vara anului 1908 se desparte de Gavriil Barbul, vine în Europa, face un turneu prin România și Transilvania și o grozavă propagandă pentru „Casa de emigrare și banca Aurora” pe care o înființează îndată după întoarcerea sa în America în primăvara anului 1909. A plecat apoi din Cleveland și Barbul și deodată s'a trezit New-York-ul cu două bănci românești.

Păr. Lucaci deodată cu înființarea Aurei, a început a edita și o foaie „Românul din New-York” în care își făcea atâtea reclame, încât în un articol de ziua crucii a scris următoarele: sfânta cruce să vă îndrepte pe toți la banca Aurora, singura bancă românească în Statele Unite.

Făcându-și reclama aceasta mare prin ziar, în scurtă vreme a câștigat încrederea tuturor Românilor din America. Dar ce folos? căci în primăvara acestui an, precum au scris și ziarele românești din America, deodată a dispărut din New-York și în urma lui tot așa plâng țărani noștri ca și în urma Jidanilor.

Cu căderea Păr. Lucaciu, poporul Român din America și-a pierdut încrederea și în dl Gavriil Barbul, om de altcunost onest, și care astfel a fost silit a se întoarce iarăși în Cleveland O. la clientela veche.

(Va urma)

Ioan Podea
fost preot în America.

Despre îndatorarea funcționarilor de bancă.

Incontestabil, îndatorarea funcționarilor de bancă e pentru institut un lucru neplăcut, desavantajos, periculos chiar.

Pe orice carieră îndatorarea displace, micșorează încrederea, dar mai ales la institutele de bani cari manipulează averea altora, de unde urmează că și din punct de vedere al afacerilor, institutul trebuie să tindă într'acolo, ca să-și atragă încrederea publicului, să o păstreze și din ce în ce să o mărească. Această stăruință însă nu ar aduce rezultatul dorit, dacă s'ar lăși vestea în public, că institutul e îndatorat și că angajează oficanți a căror stare materială e sdruncinată etc. Căci atunci cu drept se poate zice, că dacă aceștia pentru ei nu s'au știut îngrijii, cum vor putea să manipuleze averea altora?

Îndatorarea funcționarilor de bancă mai are pentru institut și alte urmări. De regulă datoriile aduc cu sine procese și execuții și dacă ajunge lucrul până la execuție, atunci respectivului oficiant i se va sechestra salariul, fiindcă acesta e cel mai bun și real izvor de a se putea satisface pretensiunilor asupra sa.

În urma acestei secestrări trebuie să se deschidă în cărțile institutului întâi un cont, în care să se debiteze oficiantul, altul în care să se facă evidente de tragerile din salariul respectivului, apoi o evidență despre plățile făcute executorului etc. etc.

Aceasta nu numai că constituie o aglomerare superficială de muncă, dar conturile acestea sunt pentru cărțile institutului o pată neagră urâtă, care la compunerea bilanțului îți dă de gândit, cum să le întocmești, unde să le pui, ca publicul mare să nu le vadă!

Urmarea cea mai gravă și mai neplăcută a îndatorării funcționarilor de bancă însă e aceea, că detragându-i-se unui oficiant suma secestrată din salariu acesta se micșorează într'atâtea, încât funcționarul respectiv nu mai poate trăi și luptă vecinic cu cele mai amare lipsuri și greutate. Foamea și mizeria nu numai că te disgustă de lucru, dar acela care trăiește tot în sbuciumări de acest fel nici nu-și poate îndeplini datoriile de oficiant, liniștit și conștient; va lucra puțin și rău și la urmă toate acestea cad în spatele institutului.

Dar să nu trecem cu vederea nici peste faptul, că oficiantul ajuns într'o stare atât de critică materială, dela o vreme se satură de atâtea mizerie și încearcă o cură radicală prin defraudări, și — se știe — că nicăiri, la nici o carieră, nu are omul atâtea ocazie de a defrauda, ca la institutele de bani.

Luând toate acestea în considerare trebuie să concedem, că cu drept institutele cari au astfel de funcționari nu se pot uita cu ochi buni la ei, ba încearcă ca întrucât se poate să-i delature, să se elibereze de ei.

În timpul din urmă la unele societăți s'a făcut deja uz, că institutul își rezervă dreptul, fie în contractul de serviciu, fie în decretul de denumire ori în regulamentul de serviciu al oficanților, ca în caz dacă un oficiant s'ar îndatora și în timpul fixat de direcțiune nu și-ar aranja afacerile, direcțiunea să-

poată abziice momentan, ceea ce înseamnă că nu capătă nimic pe timpul de abziicere, nu i se poate da nici o escontentare ba îl lipsește și de dreptul la pensie.

Cu ocazia unui proces și praxa juridică s'a pus pe punctul acela de vedere, că institutul poate normă cu valoare de drept în regulamentul său de serviciu, *că îndatorarea oficianților să formeze motiv de destituire din post.*

Un astfel de caz, în care toate trei forurile au hotărât egal, e următorul:

Institutul acuzat și-a rezervat dreptul în §. 14 al regulamentului său de serviciu ca în caz dacă unui funcționar i se sevestrează partea de salar care e sevestrabilă și în timpul fixat de direcțiune respectivul nu-și aranjează afacerile, institutului îi stă în drept să-l destitue din post fără nici o abziicere sau despăgubire.

Pe de altă parte statutele fondului de pensii ale aceluiaș institut prescriu, că oficianul destituit din post pe baza §-ului 14 al regulamentului de serviciu își pierde orice drept la pensie. Această soartă l-a ajuns pe oficianul-actor. Salarul i l-a sevestrat în mai multe rânduri și după cum s'a ivit din proces căderea lui materială și-o poate atribui numai inimei lui celei bune, fiind că a garantat pentru colegii lui și acestia la vreme de necaz au dispărut fără a-și plăti datoriile.

Bietul funcționar, deși pe baza statutelor nu avea nici un drept, a intentat proces institutului pentru ca să i se elibereze suma de 19,210 cor. ce credea că, pe nuștiu ce bază, îi compete din fondul de penziuni.

Societatea, natural, s'a apărat cu regulamentul amintit mai sus. Față de acesta, actorul s'a nizuț să documenteze, că dispozițiile respective din regulament se ciocnesc cu bunele moravuri și prin urmare nu i se poate detrage pensia.

Toate acestea însă judecătoria nu le-a luat în seamă și la toate 3 forurile i-a respins acuza.

Din sentința tablei relevăm partea cea mai interesantă a ei:

„Sentința primei judecătoria a trebuit aprobată pe baza motivării sale, pentru că interesul public al institutului respectiv pretinde și institutul e obligat chiar a angaja un astfel de corp de funcționari, cari nu se luptă cu griji materiale și prin urmare nu sunt contrare bunelor moravuri dispozițiile de a putea dimitte pe un funcționar, în cazul că acestuia i se sevestrează salarul și în timpul acordat pentru acest scop nu-și poate regula afacerea“.

Tot respectul acestei hotărâri și nu tragem la îndoială nici faptul, că tabla a purces foarte corect atunci când prin noul punct de vedere juridic amintit a dat voe liberă institutelor ca să-și formuleze astfel de regulamente, prin cari să poată destitui momentan oficianții îndatorați. Dar trebuie să ne dăm

seamă și de aceea, că chestiunea are și o parte morală. Anume asupra cazurilor în cari oficianții, mai ales oficianții privați, fără multe drepturi de apelații etc., nu din vina lor s'au îndatorat, ci fiindcă au garantat pentru alții, trebuie să apelăm la bunul simț al direcțiunii să examineze și să sondeze adevărul dacă de fapt e respectivul ofician vinovat (ușurătate etc.) sau că l'au innecat datoriile acelora, pentru care a garantat în bună credință. Exemplu avem tocmai cazul amintit mai sus. Am văzuț că pe funcționarul acela de aceea l-au destituit din post, lipsindu-l și de pensie, fiindcă nu a putut rezistă de a giră pentru bunii și sincerii lui colegi, cari în urmă au abuzat de încrederea și bunătatea lui, lăsându-l să-l ducă valurile datoriilor. Și aceasta e o ușurătate, nu putem negă, dar nu e o ușurătate pornită din intenții rele. Poate fi prin urmare destituirea lui din post motivată din punct de vedere juridic, dar nici decum nu este aceasta un lucru uman, mai ales că desigur și respectivul contribuise cu o anumită sumă la fondul de pensii, sumă detrasă, — conform uzului — din salar.

Sunt cazuri grave unde datoriile se justifică prin chiar relațiunile private ale funcționarilor. Câți părinți cu copii și cu familie grea nu trebuie să-și ia refugiul la datorii, ca de pildă în cazuri de boală, de moarte sau când un biet funcționar trebuie să-și ajute părinții ajunși în mizerie etc. etc. toate acestea îl imping ca să guste din pâinea amară a celor intrați în datorii

În astfel de cazuri nu e permis să ne legăm strâns de legea aceea rigidă cu deosebire atunci când institutul ar putea găsi un remediu de a-l scoate din năcaz.

Ar fi bine ca instituturile să vadă și să se convingă, că salarele cu cari plătesc pe oficianții lor nu stau deloc în raport cu scumpetea ce domnește azi.

Dacă un ofician cu familie, cu o leafă de 2000—2500 cor. face datorii, absolut deloc nu trebuie să ne mire și unui astfel de om, fiind de altfel — să zicem — și un lucrător conștiencios și corect nu ar trebui să i-se aplice strict „paragraful“, destituindu-l simplu din post și aruncându-l pe strade în cea mai cumplită mizerie.

Ridice instituturile de bani lefurile funcționarilor lor într'atâta ca să le asigure o existență regulată și în raport cu poziția lor socială și morală și desigur numărul celor îndatorați va scădea la un minim de tot neînsemnat. (După M. P.) J-ca.

Coală de serviciu despre funcționarii aplicați la bănci.

Instituturile noastre financiare au plecat deja pe calea trăiniciei. Sunt câteva chiar, cari numără câte un pătrar de veac în trecutul lor, sunt altele cari nu's departe de acest termin. Ele vor trăi mai departe, căci serioșitatea, cinștea și soliditatea cu care sunt

conduse ne-o garantează aceasta. Să trece însă, după rostul naturii, acel organism care le pune în mișcare, se trec funcționarii, cari le pornesc și le dau viață.

Trecutul institutelor mai ales când ajung la un popas de ani rotunzi să eternizează în rapoarte, almanachuri sau în vre-un istoric. Chiar pentru un viitor cât de îndepărtat e specificată istoria institutului ce iubilează, dar rari sunt acelea, cari specificat ar da o iconă a tutuor funcționarilor, cari și-au petrecut o viață în serviciul institutului respectiv.

Este de interes pentru orice institut, ca să aibă evidentă despre funcționarii săi, despre ținuta lor, validitatea lor, ba chiar despre referențele lor familiare și altele. Iar pentru ca aceasta să se poată, ar trebui introdusă „coala de serviciu”, care am aflat-o punctuos purtată la secretariatul Albinei, care arată o iconă fidelă a numărului celui mare de funcționari ce i-a avut și-i are acest institut. Ar trebui să se introducă în mod obligatoric la institutele noastre la insistența solidarității și a revizorilor ei. S'ar putea chiar prin Rev. Econ. tipări și expeda tuturor institute'lor pe spesele lor. S'ar face cred în felul acesta un serviciu funcționarilor, căci s'ar eterniza viața și ființa lor pentru posteritate, — s'ar face un serviciu și institutelor, căci aplicații lor ar putea trage fel de fel de concluzii folositoare pentru prezent și viitor.

Oct Sglimbea.

Filosofia comerțului

de Dr. Norbert Stern, (Viena).

Să nu spună nimenea că comerțul n'are nimic de a face cu filosofia. Adevărul e tocmai dimpotrivă, pentru că un comerț lipsit de principii și de o direcție filosofică se asemănă unei trăsurii, care pleacă noaptea fără felinar pe un drum rău, defundat și plin de șanțuri. Să examinăm oricare afacere, orice negustorie mai de importanță și ne convingem, că numai în urma unei directive de filosofie comercială a putut să se desvolte. Negustorii buni totodată sunt și filosofi distinși; Adevărul acesta nu se poate tăgădui.

Căci ce e o afacere comercială cu cumpărările și vânzările sale? Nu-i altceva decât o filosofie aplicată, o combinație a mărfurilor, oamenilor, intereselor, trebuințelor, abitudinilor, a deficitelor și a venitelor, care intenționează transformarea tuturor valorilor acestora în bani. Filosofia comercială prevede viitorul. Ea nu se mulțumește numai cu procurarea lucrurilor necesare azi, ci cearcă să ghicească trebuințele din viitor. Filosofia comercială anticipează nașterea multor trebuințe; cu alte cuvinte, deșteaptă trebuințe nouă și prin reclame potrivite, îndreaptă atenția publicului asupra unor lucruri, de cari n'avea cunoștința mai înainte.

Fără îndoială, că conducătorul unei întreprinderi comerciale trebuie să aibă pe lângă cunoștințe de mărfuri, și anumite cunoștințe de specialitate, cunoștință de oameni, și cunoștința cauzalității fenomenelor; numai cu ajutorul tuturor acestora se poate atinge cel mai înalt grad de rentabilitate.

Cunoștințele de specialitate îi ușurează comerțului filosof învingerea greutăților împreunate cu aprovizionarea magaziei de mărfuri și cu vânzarea lor. El i-și dă silință să cunoască cele mai bune firme, cetește și compănește orice și ce ofert, se folosește de orice ocazie să-și câștige cunoștințe nouă. Din motivul acesta învață limbi străine, studiază geografia

comercială și indesebi se exercitează în cunoașterea cât mai exactă a valorii lucrurilor și a mărfurilor.

Cunoașterea de oameni e aproape mai importantă pentru comerciant decât cunoașterea de specialitate. Aceasta i-l inzestreează cu posibilitatea de a exploata cât se poate mai bine dorințele înclinările, și puterea de cumpărare a publicului. Bunăoară exploatează vanitatea, curiositatea și iubirea de lucruri nouă a femeilor. Temeiul modei încă e filosofia, pentru că moda răspunde unor anumite însușiri și unui anumit fel de gândire a oamenilor. Comerciantul nefilosof de multeori strică prin îndemnuri la cumpărare și laudele plictisitoare a mărfurilor.

Câteodată reușește vânzarea, dar anevoe mai vine cumpărătorul și a doua oară. Comerciantul filosof lasă să vadă tot dar nu îmbie de loc; oferă cumpărătorilor ocazia să cerce, să examineze și să aleagă mărfurile, fără să-i indemne la cumpărare. Și adeseori se întâmplă că cumpărătorul nesilit, mai mult cumpără, decât avea intenție la început.

Cunoașterea cauzalității lucrurilor încă e unul din mijloacele folositoare a negustorului. Întâmplările în viața comercială nu sunt așa de dese, cum cred mulți. Nimic nu e fără cauză, și la asta ne învață experiențele trecutului. Cercetând cauzele bunăstării unor negustori, ne convingem că la asta au ajuns prin cunoștința cauzalității lucrurilor, prin aplicarea cuminte a principiilor de diviziune a omeniei, prin exploatarea situațiilor favorabile sau mai puțin favorabile pentru lărgirea sau restrângerea afacerilor comerciale. Nimic nu e nou pe lume, nimic nu se întâmplă fără cauză. Atât înflorirea cât și falimentul își au cauzele, am putea zice legile lor. Am adus numai câteva exemple, pentru că legătura între filosofie, și comerț este cu mult mai strânsă.

Regulele, la cari s'a ajuns, după sute și sute de experiențe bune și rele, aparțin de mult filosofiei, așteaptă numai să fie aplicate. Aceasta o poate face orice negustor, care se învață a gândi.

Tradusă de A

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, la 1 Septemvrie 1911.

O oarecare mișcare neobicinuită s'a putut observa în săptămânile din urmă pe piața internațională de bani. Aceasta pe deoparte din cauza trebuințelor de *ultimo*, dar mai ales apoi din cauza cererilor ce de pe acum încă se anunță din America față cu piețele de bani din Europa.

Cererile de credit de altfel nu sunt mai mari ca în alți ani, iar cât despre America se crede că totuș nu va ajunge să fie avizată la credite din Europa. În New-York banii sunt foarte eftini așa că cu termin preste 1 Ianuarie 1912 se oferă bani cu 3 $\frac{3}{4}$ %.

De altfel în general știrile din ultima săptămână sunt de preste tot locul mai liniștitoare. În Berlin se oferiau bani de ultimo cu 3 $\frac{1}{3}$ —3 $\frac{5}{8}$ %. Banii de zi cotează 1 $\frac{1}{2}$ %. În London discountul privat e 2 $\frac{3}{4}$ iar banii de zi 1 $\frac{1}{4}$ %. Parisul notează discountul privat cu 2—1 $\frac{1}{4}$ %.

Piața de bani internă încă e liniștită. S'a așteptat cu nerăbdare ședința dela 29 August 1011 a Băncii Austro-ungare, care a întărit știrile liniștitoare asupra situațiunii.

Cu toate că Banca de emisiune se va afla cu finea lui August probabil în dare, o urcare a ratei oficiale nu e de temut. Procentul pentru cambii de prima calitate e $3\frac{15}{16}\%$. Cambii dela primele institute de bani din capitală se primesc la bancă cu 4% dela celelalte cu $4\frac{1}{2}\%$.

AFACERI DE DARE.

Darea funcționarilor. Darea de venit cl. IV, pe care au a o plăti funcționarii publici, sau privați cu leafă fixă, se măsură în înțelesul § 11 al articolului de lege XLIV din 1883 pe câte un an. Ca bază la măsurarea dării servește — conform § 34 art. de lege XXIX din 1875 — retribuția anuală de pe timpul când s'a făcut declarația referitoare la aceasta.

Timpul de a prezenta declarațiile de dare îl fixează ministrul de finanțe — pe baza § 15 art. de lege XLIV din 1893 — de regulă pe primele douăzeci de zile ale Lunei Ianuarie.

Darea stabilită pe baza venitului, ce după situația prezentată în declarația de dare se poate aștepta, rămâne aceeași pe tot decursul anului, pentru care s'a stabilit și nu se mai poate nici mări nici reduce chiar și dacă salariul unui funcționar s'a mărit s'au s'a redus în cursul anului respectiv. Aceasta — se înțelege — numai dacă la măsurarea dării s'a ținut cont exact de dispozițiile legale și nu s'a recurat din nici o parte în timpul hotărât spre acest scop.

Cu toate acestea organele financiare (în capitală inspectorul regesc de dare, iar în provincie direcțiunile financiare) încă de mult au adoptat și urmează procedura ilegală de a ridică dările ulterior cu putere retrospectivă la acei funcționari cari nu plătesc taxe de serviciu și al căror salariu s'a ridicat (mărit) după ziua fixată pentru înaintarea declarațiilor de dare. Și se face aceasta astfel, că văzând respectivele organe, din declarația de dare proximă, că un funcționar are mai mare salariu, decât cât s'a arătat în declarația de dare anterioară, se informează că respectivul *de când* beneficiază de salariul acesta mai mare? Dela aceeași zi apoi îi socotesc ulterior darea ce se cuvine după suma, cu care s'au urcat venitele respectivului funcționar.

Acestei proceduri i se dă aparența de lege prin acele ordinațiuni ministeriale, după cari nu numai despre ridicarea la valoare de drept a prescrierii dării, ci nici de prescriere nu poate fi vorba.

Pentruca darea, stabilită deja, să nu se poată schimba nici în defavorul statului și nici al particularilor, este necesar ca măsurarea dării să se facă după prescrierile legale.

Măsurarea se face după § 18 art. de lege XLIV din 1883 astfel, că organul financiar respectiv depune la vederea tutur conspectul plătitorilor de dare, compus pe singuratici, pe baza declarațiilor de dare. Despre afișarea acestui conspect se face atent încă de mai înainte publicul și i se pune în vedere dreptul și termenele de recurs contra dării prescrise în conspect.

Această procedură legală ministrul de finanțe a schimbat-o în ce privește pe funcționarii cu lefuri fixe, plătiți dela stat prin ordinațiunea sa din 1906 Nr. 106,874 iar în ce privește pe funcționarii întreprinderilor și societăților obligate la dare de samă publică prin ordinațiunea sa din 1893 Nr. 11,355. Ambele aceste ordinațiuni le-a edat ministrul de finanțe respectiv fără imputernicire legală. În sensul lor autoritățile financiare respective nu au a depune conspectul cu numele, salariile și dările prescrise conform declarațiunilor de dare la vederea publică, ci acolo se arată numai sumele generale de dări, pe când împărțirea lor pe singuratici funcționari se trimite deadreptul respectivului oficiu de stat (lichidaturei lui) sau privat (întreprinderi și societăți obligate la dare de seamă publică) pentru încasare.

Evident că această procedură nu corespunde dispozițiunilor § 18 art. de lege XLIV din 1883, deoarece ea răpește funcționarilor, față de cari se aplică, dreptul de a se informa din conspectul dărilor după indivizi singuratici, asupra dărilor cu cari au fost încărcăți și le răpește astfel dreptul de recurs contra unei eventuale măsurări exagerate a dării. Se face astfel imposibil că starea de drept, în favorul statului nealterabilă, să rămână fixată, sau cu alte cuvinte — se face posibilă îndreptățirea urcării ulterioare a dării pe motivul că măsurarea primă a dării respective n'a ajuns la valoare de drept

De altfel oficiile financiare își bazează dreptul urcării ulterioare a dării funcționarilor pe aceea dispozițiune a § 34 art. de lege XXIX din 1875, după care darea de venit cl. IV se stabilește pe baza salariului fix cu *starea din același an*, pe care se prescrie darea.

Deoarece însă darea de venit cl. IV este a se prescrie pe baza declarațiunilor de dare înaintate în primele luni ale fiecărui an (după ordinațiunile ministeriale în luna Februarie) este de sine înțeles, că litera legii: „după starea din același an“ nu este a se interpreta altfel decât, că baza ficsărei dării respective are să fie salariul, de care funcționarul beneficiază de fapt în momentul când face declarațiunea de dare și nu salariul pe care îl poate spera în viitor.

Acei funcționari de stat, cari plătesc taxe de serviciu, sunt prin aceasta scutiți de urcarea ulterioară a dării pe motivul urcării salariilor lor, deoarece aici există regulamentul că în decursul detragerii în 12 rate luare a taxei de serviciu, restul salariului nu cade sub dare. Ceialălți funcționari de stat însă (dela căile ferate, învățătorii, oficialii comitatenzi etc.) precum și officianții întreprinderilor private obligate la dare de seamă publică precum și orice funcționari privați cu leafă fixă, sunt cu toții expuși să cadă jertfă amintitei proceduri ilegale dacă nu protestează la timp contra acesteia.

Modalitatea împotrivirii este, că funcționarul încărcat ulterior cu dare mai mare în cele 15 zile următoare după ultima zi a afișării conspectelor de dare la vederea publică înaintează recurs la comisiunea administrativă a respectivei autorități legale, de care se ține, iar în caz că e respins recurează — tot în 15 zile — la judecătoria administrativă.

Funcționarii de stat precum și cei privați (ai întreprinderilor obligate la dare de samă publică) față de cari se aplică, procedura ilegală de a nu li se afișa spre vedere publică dările lor împărțite pe singuratici, se pot apăra de o eventuală urcare ulterioară a dării în modul următor: Dela data detragerii din salariul lor a plusului de dare prescripționat ulterior pe baza urcării salariului în interval de 3 ani au a recura, respective a cere restituirea celui plus ilegal de dare dela oficiul financiar respectiv (în capitală inspectorul de dare regesc). În caz de respingere din partea Direcțiunii financiare (resp. a inspectorului regesc de dare) este a se apela în decurs de 15 zile la comisiunea administrativă a respectivei autorități financiare și în caz de respingere și aici rămâne a se recura tot în decurs de 15 zile la judecătoria administrativă. Dintre aceste recursuri numai cel către judecătoria administrativă trebuie timbrat și anume până la K 100 cu 30 fl. iar peste K 100 cu 72 fl.

Aceia, cari în propriul lor interes nu cruță ostenelă de a se interesa de lucrurile acestea, pot conta cu siguranță la rezultate favorabile, deoarece și punctul de vedere al judecătoriei administrative este după hotărârea sa d-ta 1911 Nr. 7345 P. acela, că darea de venit de cl. IV nu se poate urca ulterior pe motivul că respectivului i s'a urcat salariul în anul, pentru care se prescripționat deja darea.

DIN REGISTRUL FIRMELOR.

„Zlăgneana“, institut de credit și economii pe acții Zlatna. Inregistrat alegerea de membrii în direcțiune a Dlor Nicolae Todea și Alexandru Baician.

„Mugurul“, însoțire economică în Elisabetopol. Inregistrat modificarea statutelor în sensul că societatea își ia de scop promovarea intereselor economice și comerciale, îmbrățișarea ori cărei fel de afaceri comerciale și economice, înființarea de societăți economice și comerciale și lățirea de cunoștințe în aceste branșe. Foaia oficială a societății o va designa direcțiunea din caz în caz.

„Szentjános hitelszövetkezet mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja“, Szentjános (firma este numai ungurește). Inregistrat modificarea statutelor în înțelesul că durata societății este nelimitată. Totodată sa inregistrat alegerea de membrii în direcțiune a lui Dumitru Mleșa, Valeriu Spătar, Petru Mloc și Petru Mleșa.

„Frățietatea“, reuniune de păstrare și credit în Feiurd. Inregistrat înființarea cu răspundabilitate nelimitată și pe timp nehotărât. Capitalul se compune din cote de câte K 20. Direcțiunea primă constă din membrii: Gustav Cozma, Vasile Pop, Alexa Anea, Alexandru Contraș, Tanasie Crisan, Ihe Fărăgan, și Ioan Rațiu. Anunțurile societății sunt a se publica într-o foaie din Cluj.

„Speranța“ institut de credit și economii societate acționară în Borgoprund. Inregistrat înființarea respective transformarea însoțirii, care există până acum sub același nume în Borgoprund, în societate pe acții. Membrii în direcțiune sunt Victor Varna, Dr. Nicolae Hângănuț, Victor Wokalek, Pavel Beșa și Ioan Dologa. Foi oficiale sunt două și anume: „Gazeta Transilvania“ din Brașov și „Beszterce“ din Bistrița.

„Agricola“, însoțire economică de magazin și anticipații în licuidare în Hunedoara. Inregistrat licuidarea.

„Economul“, societate pe acțiuni institut de credit și economii în Cluj. Inregistrat retragerea filialei din Panceleseh.

„Pomul“, Reuniune de păstrare și credit în Cojanu ca însoțire. Inregistrat înființarea cu răspundabilitate nelimitată. Primii membrii în direcțiune sunt T. Cortei, Alex. Rațiu, A. Colțu, Checiches și Dumitru Radu Fekete. Anunțurile oficiale se vor face în vre-o foaie care apare în Sibiu.

„Cetatea“ reuniune de păstrare și credit în Kőszepatak ca însoțire. Inregistrat înființarea cu răspundabilitate nelimitată. Prima direcțiune: I. Galiș, N. Nyiculaș, N. Giurgiu, V. Giurgiu și I. Nyiculaș. Ca foaie oficială se va designa o foaie care apare în Cluj.

„Drăganul“, reuniune de păstrare și credit în Sebeșul-mare ca însoțire. Inregistrat înființarea cu răspundabilitate nelimitată și cu cote de câte K 2. Prima direcțiune: A. Muntean, G. Giurgiuan, I. Lung, G. Lung și S. Popa. Ca foaie oficială va servi o foaie din Sibiu.

„Buna“, însoțire de credit și depuneri în Szász-Felak. Inregistrat alegerea de membrii în direcțiune a lui V. Mercan și Iulian Chiță în locul lui D. Mercan și Aurel Hatos.

„Nagylaki“ gazdasági fogyasztási és hitelszövetkezet Nagylak. Inregistrat alegerea de membrii în direcțiune a lui Dr. Makovita, St. Faur, V. Patean, St. Stroia și N. Bartolomeiu.

CRONICA.

Apropo! Cetim într'unul din ziarele noastre declarațiunea următoare:

„Subscriși, declarăm prin aceasta că am repășit din șirul membrilor fondatori ai proiectatului institut de bani „Românul“ din Zărnești și că subscrierile noastre din toate prospectele sunt a se socoti ca neexistente.

Zărnești — Tohanul-vechiu, 7 August 1911. Moise Brumboiu, paroh, Ioan Ionică ing. silvic, Dr. Octavian Cernea, avocat.

Nu ne impoartă deocamdată aceea, că respectivii foști sau și de prezent fondatori ai noului institut de bani în înființare în Zărnești „Românul“ din ce fel de simpatii „personale“ s'au simțit îndemnați a se întovărăși în scopul înființării acestui institut — după părerea noastră fără rost și chiar fără drept de viață — iar ne interesează totuși ceva din chestia aceasta. Am dori să știm și chiar li rugăm pe cei trei domni subscriși în declarația de mai sus, să ni arate ce motive de interes obșteșc i-au îndemnat pe dânsii să intre în șirul membrilor fondatori ai „Românului“ din Zărnești și — întrucât nu am fi prea indiscreți — ce motive au acum de-a se retrage sau — după drept — de a cercă a se retrage? Sperăm că vom primi răspunsul dorit și anticipăm, că, având parte de un răspuns sincer — de ceeace de altfel nu ne indoim — limpezirea acestor întrebări va fi destul de interesantă pentru cercurile noastre de bănci și totodată *instructivă*.

Industria ungară și statul. Guvernul ungar, precum se știe a inițiat o acțiune mai mare pentru promovarea și dezvoltarea industriei indigene la anul 1881. Rezultatele acestei acțiuni, cari a costat statul multe milioane, sunt date acum publicității în o lucrare recentă.

Conform acestei publicații s'au împărțit în ultimii 40 de ani de ajutoare de stat în total 1202 fabrici. Cele mai multe ajutoare a primit industria textilă (216), industria de fer (190), industria chimică (173), industria ceramică (139) etc. Ajutoarele au fost în cea mai mare parte a lor: favoruri de stat (scutiri de dări, de taxe vamale etc) și anume în 572 cazuri. Ajutoare în mașini s'au acordat în 247 cazuri, ajutoare în bani în 93 cazuri, împrumuturi s'au acordat numai în 10 cazuri.

Suma împrumuturilor acordate se urcă la K 2.918,675
ajutoarele în bani la „ 30.911.923
și ajutoarele în mașini „ 4.946,047

Total K 47.776,645

din care sumă s'au asigurat până la finele anului 1910 K 24.236 859.

Față cu ajutoarele în bani și mașini s'au condiționat capital de investițiune de K 147.544,300 și un număr de 52,874 lucrători.

Producțiunea totală a fabricilor împărțite de ajutor de stat este evaluată la K 242.604,792.

*

Chestiunea scutirii de porto-ul postal. La cercetarea ministrului interimar de comerț Lukács oficiile postale din țară vor aduna în timpul dela 25 Septembrie 1911 în decurs de 14 zile date referitoare la tot felul de expediții postale scutite de taxe. Aceste date vor servi ca bază la revizuirea scutirii de taxele postale și se afirmă că favorurile acestea se vor reduce mult sau chiar se vor cassa cu totul.

*

Datele statistice definitive asupra comerțului exterior al Ungariei pe 1910. Importul întreg al Ungariei în 1910 se cifrează cu K 1852 mil. iar exportul cu K 1,717 mil. Acest deficit al bilanțului ungar de mărfuri este cu 27 milioane mai mare ca cel din anul anterior. Deficitul mare din anul 1909 s'a justificat prin recolta slabă de grâu, căci se știe că numai pentru grâu au ieșit atunci din țară rotund K 100 mil. În anul 1910 urcarea neobicinuit de mare a importului revine mai ales asupra articolelor de industrie și anume: asupra articolelor de lână, mașini mărfuri de confecțiune, piei prelucrate și pielărie, lemne și a mărfurilor de ferărie.

Prin faptul că cea mai mare parte din mașinile și mărfurile de fierărie importate sunt destinate pentru economia de câmp, se vedește progresul realizat pe acest teren.

În ce privește exportul, aici se arată numai o mică diferență față de trecut. Prețul urcat al vitelor, creșterea exportului de zahăr în Orient și recolta bună la grâu și secară au fost contrabalansate ușor prin scăderea exportului de făină — mai ales ce privește calitatea — precum și scăderea exportului ovășului și orzului.

*

Industria sericicolă în Ungaria. Industria mătasei în Ungaria, în decursul anilor, s'a dezvoltat în mod foarte favorabil. În anul 1879, au fost dobândite de abia 2.507 kilogr. de gogoși de mătase în valoare de 7.400 coroane, iar în 1910, s'a dobândit 1.344.972 kgr. gogoși în valoare de circa K 3.040.000.

Cele 9 filaturi de mătase din Ungaria ocupă 2.650 lucrători. Filaturele lucrează anual 1.550.000 kilogr. gogoși din care se produce 130.000 kilogr. borangic. La Szekszard se află o stațiune de selecțiune a fluturilor pentru sămânță, care ocupă 800 de lucrători cărora, în decurs de trei luni, li se plătește un salariu de

43.000 coroane. Stațiunea dispune de 267 microscopice. În lunile Iulie, August și Septembrie 1910 a efectuat 7 până la 8 milioane de examinări microscopice. Filaturile ungare sunt date cu chirie la case străine, afară de cea din orașul Tolna, care se exploatează în regie. Scopul acestei filaturi este de a forma lucrători și maestri destoinici pentru industria mătasei precum și a ține producțiunea ungară la înălțimea trebuitoare, în ce privește calitatea.

Cultura duzilor s'a ridicat, mai ales că statul dă cultivatorilor, unde trebuie frunză de dud, având un interes la o extindere a acestei culturi.

În anul 1880 erau în țară 1024 arbori de dud, în anul 1910 se aflau 696.923 arbori.

În ultimii 30 de ani (1880—1910), s'a dobândit în Ungaria 32.241.757 kilogr. gogoși în valoare de 60.250,327 coroane.

Sumar.

O bancă românească în America. — Despre îndatorirea funcționarilor de bancă. — Coala de servicii despre funcționarii aplicați la bănci. — Filozofia comerțului. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Afaceri de dare*: Darea funcționarilor. — *Din registrul firmelor*. — *Cronica*: Apropos!, Industria ungară și statul, Chestiunea scutirii de porto-ul postal, Datele statistice definitive asupra comerțului exterior al Ungariei 1910, Industria sericicolă în Ungaria.

„AURORA“ insiuit de credit și de economii, societate anonimă pe acții în Baia-mare.

CONCURS.

Se publică concurs pentru ocuparea unui post de practicant la institutul de credit și economii „Aurora“ în Baia mare (Nagybánya), cu salariu anual de K 1080.—, plătit în rate lunare anticipative.

Recerințele sunt: absolvarea unei școli comerciale superioare cu examen de maturitate și cunoașterea în vorbire și în scris a limbilor română, maghiară și germană și să aibă și oareșcareva praxă de bancă și licidatură.

Ceice posedă mai multe limbi vor fi preferiți.

Ofertele sunt a se înainta până la 15 Septembrie n. a. c. direcțiunii institutului „Aurora“ în Baia-mare (Nagybánya), iar postul este a se ocupa imediat după alegere.

Baia-mare, la 30 August 1911.

(1—2)

Direcțiunea.

Nr.ii 1176/1911, 270, 881, 1202 și 1411.—1911.

CONCURS.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ va da pentru anul școlar 1911/12 următoarele burse:

1. Din „*Fundațiunea Ioan Petran*“ două burse anuale de câte Cor. 300.— pentru studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj. Cei împărțișiți de bursă din această fundațiune vor fi obligați a lua parte la „Masa studenților academici“ din Cluj.

2. Din „*Fundațiunea Ioan Gallianu de Kecs-kés*“ o bursă de Cor. 120.— anual pentru un elev de naționalitate română, cari urmează la vreuna din școalele medii din Transilvania. Se vor preferi, în înțelesul literilor fundaționale, descendenții familiilor Popu și Antonu.

3. Din „*Fondul Avram Iancu*“ o bursă de Cor. 100.— anual, destinată pentru tineri români dela școale secundare.

4. Din „*Fundațiunea Radu M. Riureanu*“ o bursă anuală de Cor. 80.— pentru elevii de naționalitate română cari urmează școalele secundare din Ungaria.

Cererile pentru obținerea acestor burse se vor înainta comitetului central al „Asociațiunii“ (Sibiu, str. Șaguna Nr. 6) până la 20 Septembrie nou a. c. însoțite de următoarele acte:

- a) cetificat de botez;
- b) cetificat de studii în original sau copie legalizată (la universitar index) pe anul școlar trecut 1910/11;
- c) cetificat de paupertate; eventual
- d) actele cari să dovedească înrudirea cu fundatorul.

Cererile întrate după terminul indicat, nu se vor lua în considerare.

Sibiu, 25 August nou 1911.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“.

Andrei Bârseanu
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu
secretar.

„SĂLĂGIANA“ institut de credit și economii societate pe acții

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii Sălăgiana, societate pe acții în Jibou, în senzul §-lui 19, din statute și §. 154. a. l. c. se invită la

Adunarea generală extraordinară, care se va ținea în Jibou la 30 Septembrie n. 1911 la 9 oare a. m. în localul institutului pe lângă următoarea ordine de zi:

1. Constituirea biroului conform §-lui 25 din statute.
2. Urcarea capitalului social.
3. Modificarea statutelor.
4. Propuneri conform §-lui 32 din statute.

NB, Se atrage atențiunea D-lor acționari asupra următoarelor dispoziții statutare:

§. 22. La adunarea generală au vot numai acei acționari, cari cel puțin cu o jumătate de an înainte sunt trecuți în registrul acționarilor și au depus acțiunile și cetificatele interimale cel puțin cu o zi înainte de adunarea generală la cassa institutului sau la locurile destinate spre acest scop prin direcțiune. Direcțiunea a designat pentru depunerea respective primirea acțiilor și cetificatelor interimale și edarea documentelor de plenipotență toate institutele de bani, cari sunt membre la Solidaritatea.

§. 24. În adunare până la 5 acții fiecare acție are un vot; dela 5—10 acții tot 2 acții dau un vot; dela 10 acții în sus tot 5 acții dau un vot; totuși mai mult de 20 voturi nu poate avea nici un acționar.

Jibou, din ședința direcțională, ținută în 14 August 1911.

(1—1)

Direcțiunea.

„BANCA POPORALĂ“ institut de credit și economii societate pe acții în Caransebeș.

CONCURS.

„Banca Poporală“, institut de credit și economii din Caransebeș. publică concurs pentru ocuparea unui **post de practicant** cu salar anual de 864 cor.

Dela recurenți se cere să fie absolvenți ai unei școli comerciale. Recurenții, cari pe lângă limba românească și maghiară posed și limba germană, vor fi preferiți. Tot asemenea și cei cu oarecare praxă.

Cererile provăzute cu atestatele recerute să se înainteze până la 20 Septembrie 1911.

Caransebeș, la 23 August 1911.

(2—2)

Direcțiunea.